

Magazine
over onderwijs

2021 - 2022

9 789090 355542

inbalans

Innovatie

€ 14,95

Motiveren Kiezen Durven

Steeds luider klinkt de roep om het traditionele onderwijs op de schop te nemen. Bij het Hanze College in Oosterhout gaat de spade ook daadwerkelijk de grond in. Nynke Gerritsma, rector van Kwadrant Scholengroep, vertelt over vernieuwen in het onderwijs.

Nynke Gerritsma

Het concept: dit is de dagindeling

Het Hanze College is een VMBO-school. Daar horen praktijkmuren bij, die deels projectmatig invulling krijgen. En dan zijn er de kenmerkende Hanze-uren, die leerlingen naar eigen keuze invullen. Het nieuwe onderwijsconcept breidt deze keuzemodules verder uit. Dit schooljaar zijn de eerstejaars begonnen met de methodiek.

Elke schooldag begint met een bespreking tussen mentor en leerlingen. Aan bod komen onder meer ervaringen, studieverloop en leerdoelen. Op basis van deze start, vullen leerlingen gericht hun agenda. Naast de reguliere instructielessen op het rooster, beschikken leerlingen over verwerkingsuren die ze naar eigen inzicht invullen.

Nynke: “Met de verwerkingslessen kun je als leerling echt een verschil maken. Wanneer een leerling denkt: *nou, wiskunde kan ik gemakkelijk, ik heb liever wat meer Engels* – dan kan dat. Ook is er de keuze om zelfstandig te werken in een verwerkingsuur, zonder begeleiding van een vakinhoudelijke docent.”

De achtergrond: waarom alles anders moet

Het nieuwe onderwijsconcept is, in de kern, ontstaan om de intrinsieke motivatie van leerlingen nieuw leven in te blazen. Rector Gerritsma: “In het klassieke model wordt hoofdzakelijk voorgeschreven. De lessen liggen klaar, de roosters liggen klaar. Leerlingen ontwikkelen de neiging om in de klas te gaan zitten met een houding van *kom het allemaal maar aandragen, we luisteren wel*. Met de nieuwe aanpak geven we leerlingen meer regie over hun leertraject. Ze bepalen leerdoelen en zitten vervolgens ook doelgericht in een klas.

Hoe meer je betrokken bent bij de vormgeving van je eigen leerproces, hoe gemotiveerder je bent – dat blijkt uit wetenschappelijk onderzoek. Als je iets wilt leren en je weet waarom: natuurlijk werkt dat motiverend. Nu wil ik niet zeggen dat alles wat de

leerlingen gaan doen, een-op-een voortkomt uit eigen inzicht. Er is een basis die ze moeten doorlopen en waaraan ze moeten voldoen. Wel garandeert de nieuwe koers veel meer kansen om eigen keuzes te maken en dat verhoogt het leerrendement over de breedte.”

De keuzevrijheid komt niet zonder verantwoordelijkheid. “We leiden de leerlingen op om dit soort keuzes te kunnen maken. Ze leren te reflecteren op zichzelf. Waar ben ik goed in? Waar ben ik minder goed in? Wat wil ik bereiken? Wat heb ik daarvoor nodig? Hoe houd ik rekening met dat alles in mijn keuzes?

Ook die zelfreflectie kan iets doen met je motivatie. Je kunt gemotiveerd raken omdat je een groter doel voor ogen hebt waarbij je denkt *ook al vind ik wat ik nu moet doen niet zo leuk, ik moet het wel even doen want het brengt me dicht bij mijn doel*.”

De aanloop: hoe het inzicht kwam

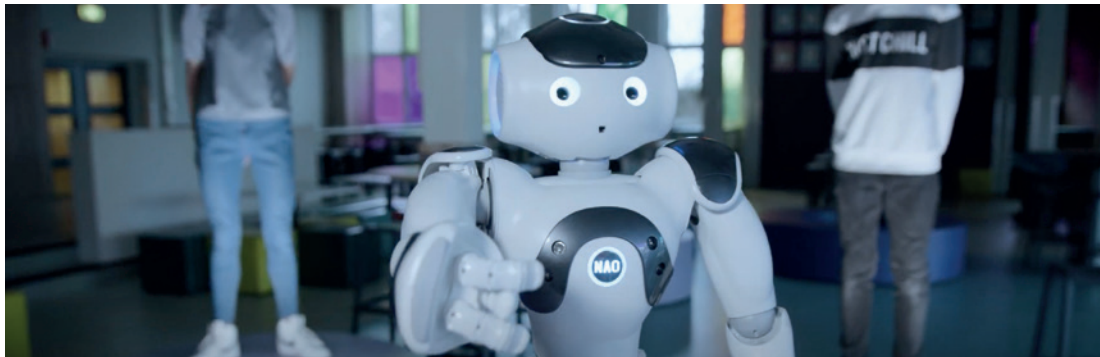
“Natuurlijk volgen we het wetenschappelijk onderzoek op het gebied van leren, daar gebeurt heel veel. Het meest recente onderzoek over leren en deep learning – leren dat beklijft – stelt dat effectiviteit direct gelinkt is aan intrinsieke motivatie.

Externe motivatie blokkeert creatieve denkprocessen. Het resulteert in leerlingen die achterover hangen. Dat willen we doorbreken door meer variatie en keuzemogelijkheden te bieden, gekoppeld aan gerichte feedback. Hoe meer autonomie leerlingen ervaren, hoe meer vertrouwen ze krijgen in het leerproces. Het kunnen volgen van intrinsieke motivatie verhoogt het leerplezier en -rendement.”

Ook zag de schoolleiding de afgelopen jaren stevast een aantal dingen komen bovendien uit enquêtes onder leerlingen van het Hanze College: we willen meer uitgedaagd worden; we zouden meer feedback willen op wat we leren; we willen meer keuzemogelijkheden.

Begin 2020 heeft de schoolleiding van het Hanze College besloten dat er een nieuwe manier van onderwijs moest komen. “Toen hebben we met het docententeam allerlei expertgroepen opgericht en heeft iedereen zich bij zo’n expertgroep aangesloten. Daar hebben we als schoolleiding financiële en organisatorische kaders bij aangegeven, maar verder hebben we tegen de docenten gezegd: *kom maar met jullie ideeën*. De ideeën waar docenten mee kwamen, lagen perfect in lijn met de wetenschappelijke inzichten en de uitkomsten van enquêtes.”

De wensen van onze docenten, wat we terugkrijgen van leerlingen, wat we weten uit wetenschappelijk onderzoek. Het kwam allemaal samen in het nieuwe onderwijsconcept.

Het vraagteken: leren ze wel wat?

Bij het beoordelen maakt het intensieve contact tussen mentor en leerlingen groot verschil. De mentor is goed op de hoogte en dat geeft mogelijkheden om tijdig bij te sturen.

Het is de vraag die bij leerlingen en ouders direct opkomt: *hoe zit het met proefwerken?* “Kennis wordt uiteraard getoetst. De manieren waarop we dat doen zijn wel diverser. Schriftelijk, mondeling, werkstuk, presentatie, interview. Per vak en thema kiezen we de beste manier om leerlingen feedback te geven.

We werken met een portfolio waarin leerlingen hun werk verzamelen. We beginnen in het eerste jaar op een bescheiden manier, om het gaandeweg verder te laten ontplooiën. Het idee is dat leerlingen hun portfolio geregeld bespreken met hun mentor en de vakdocent. In de loop van het maakproces krijgen ze feedback, niet alleen op het einde in de vorm van een koud cijfer.”

De praktijk: het gaat blijken

Hoe sluit de nieuwe koers van het Oosterhoutse VMBO aan op het op het basisonderwijs? Het is nog wat vroeg om daar echt antwoord op te geven. Rector Nynke Gerritsma verwacht echter geen problemen. Integendeel.

“Op de basisschool zitten kinderen van alle verschillende niveaus samen in een klas. Ze hebben zelfstandig en gedifferentieerd leren werken. Vreemd genoeg worden die verworvenheden in het traditionele voortgezet onderwijs de nek omgedraaid. Leerlingen komen terecht in een klas waar iedereen hetzelfde moet doen en kunnen. We zien dat leerlingen die op de traditionele manier les krijgen, snel hun planningsvaardigheden verliezen.

Met het nieuwe concept bouwen we juist verder op zelfstandigheid en differentiatie. Planningsvaardigheden zullen zich verder ontwikkelen. We denken dat de overstap vloeiender zal zijn, omdat ons systeem een beter vervolg geeft aan het basisonderwijs. Of dat ook echt zo is, zal dit jaar blijken. Samen met basisscholen gaan we daarop reflecteren.”

In de komende jaren, waarin deze eerste klassen doorstromen en het concept zich verder ontwikkelt, verwacht Gerritsma een grotere diversiteit te zien in opgedane kennis en kunde. “Ik hoop dat het onderwijs als geheel zich beweegt naar diploma's die specifiekere uitdrukking geven aan vaardigheden.”

De toekomst: op de juiste werkplek

Toekomstgericht onderwijs ontwikkelen stopt niet bij de wetenschap, het docententeam en de leerlingen. Na scholing volgt de arbeidsmarkt en ook die zal tot nieuwe concepten moeten komen. “Waar komen onze leerlingen terecht als ze hier klaar zijn? Wij zijn maar een tussenstation, ze gaan nog naar een beroepsopleiding. We hopen dat onze leerlingen, gewapend met zelfkennis en toekomstgerichte vaardigheden, beter tot een passende keuze kunnen komen.

En het einddoel, het werkzame leven? “Sommige leerlingen zullen terechtkomen in beroepen waarvan wij nu het bestaan niet weten. Duidelijk is wel dat alle beroepen in toenemende mate vragen om flexibiliteit, creativiteit en oplossingsgerichtheid. Dat zijn vaardigheden die we in ons nieuwe onderwijsconcept nadrukkelijk aan bod komen.

Ons nieuwe concept biedt ruimte voor dwarsverbanden. Een leerling die in het klassieke onderwijs het profiel Produceren, Installeren & Energie kiest, sluit Zorg en Welzijn volledig uit. Binnen het ons concept kun je naast je primaire profiel ook vakken uit andere richtingen kiezen. Die bredere oriëntatie kan een groot verschil maken op de arbeidsmarkt. Voor alle partijen.”

De laatste week van de vakantie was ik op het Hanze College voor de laatste voorbereidingen op het schooljaar. Tot mijn verbazing waren bijna alle docenten aanwezig om het nieuwe concept een vlotte start te kunnen geven. Het enthousiasme was voelbaar. Kippenvel!

rĳnconsult onderwijs

www.rijnconsultonderwijs.nl

ISBN 978-90-90-35554-2

